

HÂKİMLER VE SAVCILAR KURULU GENEL KURUL KARARI

(ETİK İSTİŞARE KARARI)

Başvuru No :

Karar No :

Başvuran : (.....) Bölge Adliye Mahkemesi Hukuk Dairesi

Başvuru Tarihi :

Karar Tarihi :

Başvuru Konusu : İş ve sosyal güvenlik hukukundan doğan davalara bakmakla görevli Bölge Adliye Mahkemesi Hukuk Dairesi'in (.....) aynı hukuk dalında aynı ilde bilirkişilik yapan bir avukatla birlikte işçilik alacakları konusunda kitap yazmasının yargı etiği açısından uygun olup olmadığı hususunda görüş talep etmesi hakkındadır.

KARAR

6087 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kurulu Kanunu'nun 2'nci ve 2802 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanunu'nun 3'üncü maddesi uyarınca, adli ve idari yargıda mahkeme başkan ve üyeleri, hâkimleri, il ve ilçe Cumhuriyet başsavcıları, Cumhuriyet başsavcı vekilleri, Cumhuriyet savcıları, Yargıtay tetkik hâkimleri, Yargıtay Cumhuriyet savcıları ile Danıştay tetkik hâkimleri ve Danıştay savcıları ile birlikte Adalet Bakanlığı merkez, bağlı ve ilgili kuruluşlarında idari görevlerde çalışan hâkim ve savcılar ile geçici yetki veya herhangi bir görevlendirmeye başka bir kurum veya kuruluşta görev yapan hâkim ve savcılar için bağlayıcı olan, yine 6087 sayılı Kanun'un 7/2-d maddesi gereği HSK Genel Kurulu tarafından 06.03.2019 tarihinde kabul edilen ve 14.03.2019 tarihli Resmî Gazetede yayımlanan Türk Yargı Etiği Bildirgesi kapsamında yapılan değerlendirme sonucunda;

I. GENEL OLARAK

Türk Yargı Etiği Bildirgesi'nin son bölümünde yargı etiği konusunda karşılaşılabilecek tereddütler hususunda Hâkimler ve Savcılar Kurulu'na başvurulabileceği belirtilmiştir.

İş ve sosyal güvenlik hukukundan doğan davalara bakmakla görevli Bölge Adliye Mahkemesi Hukuk Dairesi, tarihinde yaptığı başvuru ile aynı hukuk dalında, aynı ilde bilirkişilik yapan avukatla birlikte, işçilik alacakları konusunda kitap yazmasının, yargı etiği açısından uygun olup olmadığı hususunda, yukarıda belirtilen hüküm uyarınca görüş istemiştir.

Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi ve anayasamıza göre yargı mensupları da diğer vatandaşlar gibi bir takım hak ve özgürlüklere sahiptirler. Türk Yargı Etiği Bildirgesi'nde ayrıntılı olarak düzenlendiği üzere, hâkimlik ve savcılık mesleği, kişilerin yaşamlarına değer kattığı gibi, bu kişilere hem mesleki hayatlarında, hem de özel hayatlarında bazı sorumluluklar yüklemekte ve kısıtlamalar getirmektedir. Bu sorumlulukların amacı, makamın itibarını, yargının tarafsızlığını ve bağımsızlığını korumaktır. Hâkimler ve savcılar, meslekten olmayan kişilere göre ağır sayılabilecek bu kısıtlama ve sorumlulukları gönüllü olarak kabul etmiş kişilerdir.

Bununla birlikte hâkim ve Cumhuriyet savcılarını toplumsal yaşamdan soyutlamak olanaklı değildir. Yargı mensuplarından, mesleklerinin icrasında kendilerini geliştirmeleri, değişen dünya ve olaylara ayak uydurmaları beklenmektedir. Bir hâkimin hukuki bir konuda kitap yazmasının, kendisinin, meslektaşlarının ve hukuk dünyasının mesleki gelişimine sağlayacağı olumlu katkı göz ardı edilemez.

HSK Genel Kurulu'nun 25.09.2019 tarihli 2019/1 sayılı kararında da belirtildiği üzere, toplumda yargıya olan güveni pekiştirmek ve yargı bağımsızlığını güçlendirmek için bilgi düzeyi yüksek, iyi yetişmiş hâkim ve savcılarının varlığı elzemdir. Bu bağlamda, kitaplar, gerek meslek öncesinde gerek mesleğin devamı süresince tüm hukukçuların bilgi seviyelerini artırmak, bilgilerini güncel tutmak, meslekî, akademik ve özel çalışmalarında yararlanmak amacıyla başvuru temel kaynaklardır. Hâkimler ve savcılar yönünden ise kitaplar, yetkinliğin artırılmasının, kararların yeterli gerekçelerle desteklenmesinin, meslekî ve özel yaşamlarındaki farkındalığın artırılmasının, toplumu daha iyi anlamanın ve böylece daha adil kararlar verebilmenin etkili birer aracıdır.

Bu kapsamda, hâkim ve Cumhuriyet savcılarının kitap yazmalarına, bilimsel yayınlarına veya bu yayınlara katkılarına dair gerek mevzuatımızda ve Türk Yargı Etiği Bildirgesi'nde gerek uluslararası metinlerde bir takım koşullar ve değerlendirmeler bulunmaktadır. Başvuru yönünden yapılan değerlendirmede ilgili mevzuat, etik ilkeler ve uluslararası metinler dikkate alınmış olup, başvuruya konu kitap yazma faaliyetinin aynı hukuk dalında aynı ilde bilirkişilik yapan bir avukatla birlikte gerçekleştirilmesi, hâkimin tarafsızlığı ve yargının itibarının korunması bağlamında ele alınmıştır.

II. İLGİLİ ULUSLARARASI METİNLER

Bangalor Yargı Etiği İlkeleri'ne göre hâkimler, yargı görevlerini tarafsız, önyargısız ve iltimassız olarak yerine getirmeli ve mahkeme içerisinde ve dışında, halkın, hukukçuların ve dava taraflarının yargı ve hâkim tarafsızlığına duyduğu güveni koruyacak ve artıracak davranışlar içerisinde olmalıdır.

Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suç Ofisi'nin 2007 yılında yayımladığı Bangalor Yargı Etiği İlkelerinin Yorumu'nun hâkimin yayınlara katkıda bulunmasına dair 151'inci maddesinde⁽¹⁾ hâkimin yayınlara ilişkili herhangi bir kimsenin, sahip olduğu makamını kullanmasına izin vermemesi ve yayım sözleşmeleri ve yapılacak reklam faaliyetleri üzerinde yeterli kontrol sahibi olması gerektiği vurgulanmıştır.

Yorumun hâkimin hukuk profesyonelleri ile sosyal ilişkileri düzenleyen 119'uncu maddesinde⁽²⁾ hâkimlerin bireysel olarak avukatlarla ilişkilerine değinilmiştir. Buna göre hâkimin hukuk profesyonelleri ile ilişkilerini sağduyulu şekilde yürütmesinin çeşitli faydaları vurgulanmıştır.

Aynı yorumun 120'nci maddesi⁽³⁾ ise hâkimin bireysel olarak avukatlarla olan sosyal ilişkilerini düzenlemiştir. Anılan düzenlemede hâkimin düzenli olarak huzuruna gelen bir avukatla bireysel ilişkilerinin bazı riskler barındırdığı ve ilişkinin dengeli şekilde yürütülmesinin önemi vurgulanmıştır.

Hâkimlerin Statüsüne İlişkin Avrupa Şartı'nda, hâkimlerin vatandaş olarak sahip oldukları hakları çerçevesinde serbestçe faaliyette bulunabilecekleri, bu özgürlüğün ancak bu faaliyetlerin bir hâkime güven veya hâkimin tarafsızlık veya bağımsızlık özellikleriyle bağdaşmaması veya önündeki meselelerle makul bir sürede ve gerektiği gibi ilgilenmesine engel olduğu durumlarda sınırlandırılabilirliği ifade edilmiştir.

Birleşmiş Milletler Yargı Bağımsızlığı Temel İlkeleri'nde, Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'ne uygun olarak, diğer vatandaşlara olduğu gibi yargı mensuplarına da ifade, inanç, örgütlenme ve toplanma hakkı tanınacağı, ancak hâkimlerin bu haklarını kullanırlarken, her zaman görevlerinin itibarını, yargının tarafsızlığını ve bağımsızlığını koruyacak tarzda hareket etmeleri gerektiği belirtilmiştir.

⁽¹⁾ 151. Hâkim, hukukla ilgili olsun veya olmasın, herhangi bir yayını yazdığı veya bir yayına katkıda bulunduğunda dikkate alınması gereken bazı hususlar ortaya çıkar. Yayınla ilişkili herhangi bir kimsenin hâkimin makamını kullanmasına izin verilmemelidir. Yazılarının yayınlanmasına ilişkin sözleşmelerde hâkim, sahip olduğu makamdan yararlanılmasının önlenmesi için yapılacak reklam faaliyetleri üzerinde yeterli kontrol sahibi olmalıdır.

⁽²⁾ 119. Yargı üyeleri ile hukuk profesyonelleri arasındaki sosyal ilişkiler uzun süredir devam eden bir gelenek ve uygun bir davranıştır. Fildişi kulelerde değil, gerçek dünyada yaşadıklarından dolayı hâkimlerin, hâkimlik görevine atanınca hukuk profesyonelleri ile olan tüm bağlarını koparmaları beklenemez. Hâkimlerin okul arkadaşları, eski iş ortakları ve hukukçu meslektaşları dâhil olmak üzere toplumun geri kalanından kendilerini soyutlamaları yargı süreci için tamamen faydalı da olmayacaktır. Aslında, hâkimin avukatlarla birtakım sosyal etkileşimlerde bulunmasının bazı yararları da vardır. Bu etkileşimler sırasındaki gayri resmî paylaşımlar, hâkim ve avukatlar arasındaki gerilimlerin azalmasına, hâkimlik görevini üstlendikten sonra hâkimin yaşadığı eski meslektaşlarından uzaklaşma hissini hafifletilmesine yardımcı olur. Ancak, hâkim her zaman sağduyulu ve tedbirli olmalıdır.

⁽³⁾ 120. Hâkimin, düzenli olarak huzuruna gelen bir avukatla sosyal ilişki kurması risklerle doludur ve dengeli bir süreç gerektirir. Bir yandan, hâkimin sosyal veya yargı dışından ilişkiler kurma konusunda cesareti kırılmamalıdır. Diğer yandan ise hâkimin huzuruna bir arkadaşı veya iş ortağı geldiğinde, ön yargı ve kayırmacılık görüntüsü açık bir problem olarak ortaya çıkmaktadır. Bir avukatla aşırı yakın veya kişisel bir ilişki kurup kurmaması veya böylesi bir görüntü çizip çizmemesi tamamen hâkime bağlıdır. Hâkim bu çizgiyi nerede çizeceğine kendisi karar vermek zorunda kalacaktır. Buradaki sorgu, sosyal ilişkinin hâkimin yargısal sorumluluklarını yerine getirmesine engel olup olmadığı ve sosyal ilişkinin yapısını tamamen bilen, menfaat sahibi olmayan bir gözlemcinin, adaletin yerini bulacağı konusunda makul bir çerçevede ciddi şüphe taşıyıp taşımadığıdır. Hâkim aynı zamanda, baktığı veya bakabileceği bir davayı ilgilendiren yargılama harici bilgilere farkında olmayarak maruz kalma riskini de göz önünde bulundurmalıdır. Bu nedenle, avukat ile yakın kişisel bir ilişki içerisinde olduğu algısının oluşabileceği hâllerde hâkimin, belirli bir dava süresince huzuruna gelen bir avukatla tekrar eden ilişkilerden kaçınması akıllıca olacaktır.

Avrupa Hâkimleri Danışma Konseyi (CCJE) 3 numaralı görüşünde, hâkimlerin tarafsızlığı ve yargı dışı davranışlarına dair kısımda, hâkimlerin topluma dâhil olabilecekleri düzey ile görevlerini yerine getirmede bağımsız ve tarafsız olmaları ve dışarıdan da öyle görülmeleri gerekliliği arasında makul bir denge sağlanmasının önemi vurgulanmıştır.

Uluslararası metinlerin değerlendirilmesinde, hâkim ve avukatın birlikte gerçekleştireceği kitap yazma faaliyetinin; hâkimin tarafsız görünme yükümlülüğüne zarar verme, makamının kullanılması ihtimali ve kitap yazma faaliyetinin bir reklam aracına dönüşmesi hususlarında çeşitli riskler barındırdığı anlaşılacaktır.

III. TÜRK YARGI ETİĞİ BİLDİRGESİ KAPSAMINDA DEĞERLENDİRME

2802 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanunu'nun 48'inci maddesinin 1'inci fıkrasında "Hâkim ve savcılar, bilimsel araştırma ve yayınlarda bulunabilirler." hükmü haizdir.

Türk Yargı Etiği Bildirgesi'nin başvuru konusu ile ilgili olan düzenlemeleri şu şekildedir:

Madde 3.2 Tarafsız hareket etmekle yetinmez, objektif bir bakış açısıyla tarafsızlıklarına ilişkin her türlü kuşkuyu bertaraf edecek bir duruş sergilerler. Yargıya güvenin sağlanması ve sürdürülebilmesi için tarafsız olmak kadar, tarafsız görünmenin de önemli olduğu bilincindedirler.

Madde 5.3 Görevlerini yaparken kendilerine duyulan güvene hâle getirebilecek bir algı, kuşku veya tereddüt oluştuğunu fark ettiklerinde, görevden çekilmelerinin gerekip gerekmediğini azami dikkat ve özenle değerlendirirler.

Madde 7.12 Özel hayatlarında iletişim içinde oldukları kişilerin, işlem ve kararlarını etkilemesine fırsat vermedikleri gibi etkileme güçleri bulunduğu izlenimine yol açabilecek tavır ve davranışlardan da kaçınırlar. Herhangi birinin de bu izlenimi oluşturmaya imkân tanımazlar.

Madde 7.6 Meslekî bilgi ve deneyimlerini meslektaşlarıyla paylaşma hususunda istekli davranırlar.

Yukarıda açıklandığı üzere, kitapların hukuk mesleğindeki yerinin önemi ile Türk Yargı Etiği Bildirgesi'nin bilgiyi ve deneyimi paylaşma konusundaki teşvik edici ifadesi nazara alındığında, bir yargı mensubunun kitap yazmasının ve akademik çalışmalarda bulunmasının, etik kurallar yönüyle teşvik edilecek olumlu bir davranış olduğu görülecektir.

Ancak bu durumda dikkate alınması gereken konu tarafsızlık ilkesidir. Yargılama faaliyetinin olması gerektiği şekilde yürütülebilmesinin esaslarından biri olan tarafsızlık ilkesi, yargı görevinin doğru biçimde ifası için vazgeçilmez bir unsur olarak önyargılı olunmamasını ve taraf tutulmamasını gerektirir.

Tarafsızlık, tarafların mahkeme önündeki eşitliğinin güvencesidir ve gerek yargı etiğine dair uluslararası metinlerde gerek yargı etiği bildirgemizde tarafsızlığın ve tarafsız görünmenin önemi vurgulanmıştır.

Türk Yargı Etiği Bildirgesi'nde hâkimlerin tarafsız davranma ve tarafsız görünme yükümlülüğü ile birlikte hâkimlerin, dışardan kimselerin, kararlarını etkileme gücü bulunduğu yönünde bir izlenime dahi izin vermemelerinin önemi belirtilmiştir. Bu yönüyle tarafsızlık sadece kararın alınması aşamasında değil tüm aşamalarda var olmalı ve tarafsızlığın var olduğunun da görülmesi gerekmektedir. Bu durumun doğuracağı olumlu bir diğer sonuç, yargının itibarının korunması olacaktır.

IV. SONUÇ OLARAK

Başvuranın görev yaptığı mahkemenin görevine giren konularla aynı hukuki alanda faaliyet gösteren bir avukatın, başvuran ile birlikte kitap yazma eylemi, hâkimin tarafsız davranma ve tarafsız görünme yükümlülüğünü tartışmaya açacaktır. Zira birlikte kitap yazma eylemi, objektif bir bakış açısı ile hâkimin avukatla yakın bir kişisel ilişki içerisinde olduğu, avukatın bu hâkim nezdinde en azından hukuki yeterlik konusunda itibarının bulunduğu ve hâkimin vereceği karar üzerinde etki gücüne sahip olabileceği ihtimali algısını oluşturacaktır. Hâkim tarafsızlık görüntüsünü tartışmaya açacak her türlü durumdan sakınmalıdır.

Açıklanan sebeplerle, başvuranın aynı hukuk dalında bilirkişilik yapan avukat ile birlikte işçilik alacakları konusunda kitap yazmasının Türk Yargı Etiği Bildirgesi'nde düzenlenen tarafsızlık ilkesine uygun olmayacağı sonucuna oy birliğiyle karar verilmiştir.